

Össességében a szűkkörű részvétel miatt is baráti hangulatú konferencia nagyon eredményesnek és sikeresnek bizonyult. 1995-ben Szöl lesz a házigazda, ahol szintén két témát (1. Globális hálózatok és helyi közösségek, 2. A lokális ipar átstrukturálódása) vitatnak meg majd a résztvevők.

KISS ÉVA

Clifford Embleton

1931–1994

Bár már évek óta tartottunk tőle, hogy előbb–utóbb megérkezik a gyászír, a Bécsben rendezett I. Közép-európai Geomorfológus Konferencián mégis megdöbbenéssel értesültünk a Magyarországon is széles körben ismert, tisztelt és szeretett angol geomorfológus, Clifford EMBLETON professzor haláláról. 1991-ben és 1992-ben ugyanis két súlyos műtétet hajtottak rajta végre, amelyek azonban csak három, fájdalokkal teljes évre tudták meghosszabbítani életét. 1994. július 25-én hunyt el Londonban.

A különböző lexikonok száraz adatai, legfontosabb művei és személyes élményeim segítségével kísérlem meg felidézni EMBLETONt, a tudóst és az embert. 1931. május 11-én született a Nagy-Britannia Cheshire grófságában fekvő Bebingtonban. Egyetemi tanulmányait Cambridge-ben végezte, 1952-ben itt szerzett diplomát, 1956-ban pedig „masters”, ill. Ph. D. fokozatot. Ekkoriban elsősorban folyóvízi geomorfológiával, a vízhálózat kialakulását befolyásoló tényezőkkel foglalkozott. 1954-ben a Londoni Egyetemen, a Bedford College-ban kapott tanársegédi állást, négy év múlva a mi adjunktusi beosztásunknak megfelelő munkakörbe helyezték. Harminc éve került a King's College-ba, London nagy nevű felsőoktatási intézményébe, ahol kényszerű nyugdíjaztatásáig dolgozott. Egyetemi tanárrá 1981-ben nevezték ki, amikor könyveivel és egyéb tudományos tevékenységével nemzetközi hírnevet szerzett.

A Nottinghami Egyetem professzorasszonyával, C. A. M. KINGgel 1971-ben a glaciális és periglaciális geomorfológia máig is jól használható kézikönyvét jelentette meg, 1978-ban pedig D. BRUNSDENnel és D. K. C. JONES-szal társszerkesztője volt a geomorfológia fejlődési irányait tárgyaló, „Geomorphology. Present problems and future prospects” c. tanulmánygyűjteménynek. Kedvező fogadtatásra talált a szintén általa szerkesztett „Process in geomorphology” c. kötet is, amely különös figyelmet szentel a kőzetmállás, a tömegmozgások és a folyóvízi felszínformálás kutatásában akkor a legfrissebbeknek számító eredmények bemutatásának. További könyvei már a Nemzetközi Földrajzi Unió bizottságaiban betöltött tisztségeihez kapcsolódnak, így először ilyen irányú tevékenységéről kell szót ejteni.

A geomorfológiai térképezéshez szükséges fogalmak pontos tartalmának meghatározására, a különböző országokban használatos jelkulcsok egységesítésére az IGU új-delhi kongresszusán elhatározta egy geomorfológiai térképezési munkabizottság létrehozását. Ennek vezetésével eleinte a csehszlovák J. DEMEK professzort bízta meg. Bizottsági tagként EMBLETON is részt vett a három nyelven (angolul, németül és oroszul) kiadott kézikönyvek elkészítésében, amelyek a nagyméretarányú (1:1 000 000), majd az áttekinthető (1:100 000 és 1:1 000 000 közötti) geomorfológiai térképezést voltak hivatottak megkönnyíteni. A nyolcvanas években Th. H. VERSTAPPENnel már ő irányította a bizottság munkáját, amelybe holland, brit, olasz, svájci, svéd, finn, sőt tengerentúli szakértőkön kívül a szocialista országok (Csehszlovákia, a Szovjetunió, az NDK, Lengyelország és Magyarország) kutatói is bekapcsolódtak. (1980–1988 között mint titkár gyakran helyettesítette az elfoglalt holland professzort, aki jelenleg a Nemzetközi Földrajzi Unió elnöke.)

A nemzetközi ülésszakokon, Barcelonában, Torunban, Firenzében személyes benyomást kaphattunk személyiségéről, emberi tulajdonságairól is. „Angolos” megjelenése, a szakmai megbeszéléseken megnyilvánuló higgadt-sága, tárgyilagos megnyilvánulásai mellett mély benyomást tett a jelenlevőkre segítőkészségével, megértő

magatartásával, amelyet a nem angol anyanyelvűek, a kevesebb gyakorlattal rendelkező előadók iránt tanúsított, valamint fanyar humorával, mely az önróniától sem volt mentes. Mindig bátran fordulhattunk hozzá, akár szakmai problémáról volt szó, akár támogatólevélre volt szükségünk valamilyen pályázathoz. Gyakran kérés nélkül is beajánlott egy-egy kelet-európai kutatót ösztöndíjra, különböző tisztségekre.

A bizottság tevékenységét a Zeitschrift für Geomorphologie különszáma (az alkalmazott geomorfológiai térképezésről a frankfurti kongresszuson elhangzott előadások anyaga, 1988) és az Európa geomorfológiai képét összefoglaló könyv (1984) zárta le. Mindkettőnek ő volt a szerkesztője.

1988-ban nagy lelkesedéssel fogott hozzá a „Rövidtávú geomorfológiai veszélyforrások” nevű munkacsoport megszervezéséhez. Ennek feladata az egységesített jelkulccsal készített geomorfológiai térképek alkalmassá tétele volt arra, hogy egyes, a geomorfológiai viszonyokhoz kapcsolódó katasztrófák (pl. földcsuszamlások, árvizek) valószínűsíthető helyei azonosíthatók legyenek. Ezt a munkacsoportot – amelyet 1992-ben az IGU bizottsággá minősített át – kezdetül fogva ő vezette, de hirtelen jött betegsége miatt hamarosan le kellett mondani az elnökségről. (Ezt a tisztséget Charles ROSENFELD, az amerikai Oregon State University professzora vette át tőle.) A műtétek után felépülve belekezdett egy átfogó monográfia, a geomorfológiai veszélyforrásokat országonként számba vevő, többkötetes mű szerkesztésébe. Amikor utoljára levelet kaptunk tőle, arról értesített, hogy az Európáról szóló (magyarországi áttekintést is tartalmazó) kötet nemsokára nyomdába kerül.

Clifford EMBLETON professzor töredékes életműve ellenére is beírta nevét a felszínalaktan történetébe, személyiségét pedig megőrizzük emlékezetünkben.

LÓCZY DÉNES